

Fællestaxameter-modellen, OBJ – august 2017

På seneste møde i arbejdsgruppen om revision af tilskud til efterskolerne blev det foreslået at se på nogle muligheder for at tilføje takstsystemet et "knæk" eller to. Dette forstået således, at taksterne falder, når man når op på nogle bestemte elevtal.

I dette notat forsøges denne tanke illustreret ved nogle modeller, hvor man arbejder med et såkaldt "fællestaxameter".

Hovedtanken

Begrebet fællestaxameter findes på de frie grundskolers område, hvor det dog hedder en "fællesudgiftstakst". Taxameteret kan opfattes som et aktivitetsafhængigt grundtilskud, der supplerer det faste grundtilskud.

Da efterskolerne har to driftstaxametre, giver selve navnet også god mening i efterskolesammenhæng. Tilskuddet tildeles med samme størrelse pr. elev, uanset om der er tale om en undervisningspligtig eller ikke-undervisningspligtig elev. På samme måde som bygningstilskuddet. Tilskuddet vil øvrigt netop kunne slås sammen med bygningstaxameteret med den forenkling dette vil kunne give, men denne model til forenkling er ikke nærmere overvejet eller illustreret her.

Effekt

Alle efterskoler får del i fællestaxametret, men da taksten kun udløses op til et vist antal elever, vil det som samlet resultat naturligvis betyde, at skoler får et mindre tilskud for elever, det overstiger et vist antal. Men modsat det nuværende grundtilskud, der især er en god hjælp for de helt små skoler, giver fællestaxametret mulighed for en mere nuanceret effekt.

Fællestaxameteret – principielt set

Fællestaxameteret er et skridt væk fra enhedstaxameteret på lignende måde som da driftstaxameteret blev delt op i takst 1 og takst 2, eller som da de forskellige tillægstaxametre kom til. Dette kan være en nødvendig omkostning, hvis der ønskes ændring.

Fællestaxameteret er et bud på en enkel og relativt gennemskuelig omlægning af tilskudssystemet, hvis målet er et afbalanceret korrektiv til en stordriftsfordel. Omlægningen tager derfor udgangspunkt i den grundantagelse, at en efterskole kan øge elevtallet uden at omkostningerne øges proportionalt med stigningen i elevtallet. "Afbalanceret" betyder, at tilskudssystemet samtidig skal bevare sin grundlæggende incitamentsstruktur, der sikrer udvikling. Der er med andre ord stadig investeringsmæssige muligheder i at øge elevtallet.

Fællestaxameteret kan betragtes som et middel til at sikre økonomisk bæredygtighed for skoler i forskellige størrelser og dermed være et bidrag til at sikre skoleformens institutionelle mangfoldighed.

Eksempler

Nedenstående beregninger er eksempler, der skal vise effekten af fællestaxameter-tanken. Slutmålet med beregningerne er at få et tilskudsresultat pr. elev afhængig af skolestørrelse til at illustrere effekten.

Der vil naturligvis let kunne konstrueres eksempler med større eller mindre effekt ved at ændre på

1. Antal takster
2. Øvre antal elever
3. Takststørrelser
4. Andre parametre

Teknisk grundlag:

- De almindelige driftstilskud indregnes: Grundtilskud, takst 1 og takst 2, bygningsgrundtilskud og bygningstaxameteret.
- Disse eksisterende tilskud tilsættes ét eller flere fællestaxametre.
- Der er forudsat udgiftsneutralitet.

Fællestaxameteret finansieres ved at reducere takst 1 og 2 med som udgangspunkt samme procentdel. Da der udmøntes det samme fællestaxameter til alle årselever, vil det betyde en lille fordel for skoler med mange 10. klasse-elever. Dette vil kunne finpudses, så forskellen – en måske utilsigtet effekt! – stort set neutraliseres.

Man kan også forestille sig, at en del af fællestaxameteret finansieres gennem en nedsættelse af det faste grundtilskud, så det sikres, at der ikke er nogen gevinst før efter 24 elever. Dette afprøves i også en model nedenfor. Fællestaxametrets helt afgørende effekt er dog fortsat afhængig af skolestørrelse.

I nedenstående er nuværende tilskud sammenlignet med udregninger på

1. En model med ét fællestaxameter, der udmøntes med 6.000,- kr. pr. elev op til max. 90 elever
2. En model med to fællestaxametre, der udløses
 - a. 4.000,- kr. pr. elev op til max. 75 elever
 - b. 2.000,- kr. pr. elev op til max. 150 eleverModellen udløser altså 6.000,- pr. elev op til 75 og 2.000 pr. elev nr. 76 til max. 150.
3. En model med to fællestaxametre som i pkt. 2 og et reduceret fast grundtilskud

I nedenstående skema og i figuren på næste side er illustreret, hvad et fællestaxameter eller to vil betyde for en efterskoles gennemsnitlige, almindelige driftstilskud **pr. årselev**, afhængig af størrelse. Tilskuddet er vægtet som skoleformens samlede elevsammensætning mellem driftstakst 1 og driftstakst 2. i skoleåret 2015/16, hvor ikke-undervisningspligtige udgjorde 63,84% af eleverne.

EKSEMPEL A: Her tildeles ét fælles fællestaxameter (her 6.000 kr.) op til max. 90 elever.

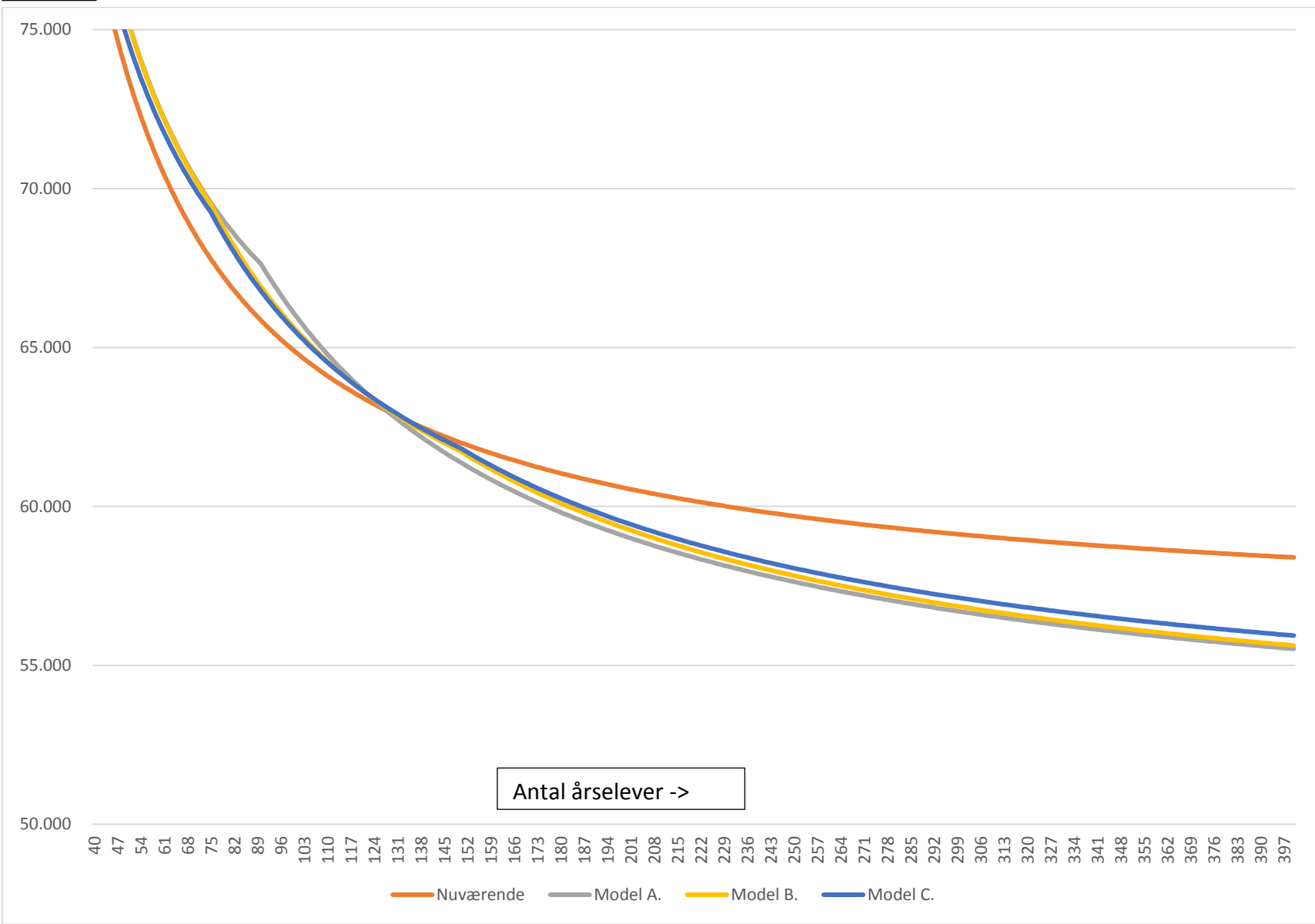
EKSEMPEL B: Her tildeles to fællestaxametre: Et op til max. 75 elever (4.000 kr.) plus et op til max. 150 elever (2.000 kr.)

I eksempler er fællestaxametrene alene finansieret af driftstakst 1 og 2. Grundtilskud og bygningstilskud er her uændret.

Eksempel C: Som eksempel B, men her er en reduktion af grundtilskuddet på ca. 52.000 kr. med til at finansiere fællestaxametrene.

Antal årselever	Nuværende tilskud	A. Ét fællestaxameter	B. To fællestaxametre	C. Som B. med reduceret grundtilskud	Difference mellem nuv. og model C.
25	90.889	92.661	92.615	90.976	87
50	73.560	75.332	75.285	74.688	1.128
75	67.783	69.556	69.509	69.259	1.475
100	64.895	66.068	65.621	65.544	649
125	63.162	63.255	63.288	63.315	153
150	62.007	61.380	61.733	61.829	-178
175	61.182	60.040	60.336	60.482	-699
200	60.563	59.035	59.289	59.472	-1.091
225	60.082	58.254	58.474	58.686	-1.395
250	59.696	57.629	57.822	58.058	-1.639
300	59.119	56.691	56.844	57.115	-2.004
350	58.706	56.022	56.146	56.441	-2.265
400	58.397	55.519	55.622	55.936	-2.461
450	58.156	55.129	55.215	55.543	-2.613
500	57.964	54.816	54.889	55.229	-2.735

Kroner

Konklusion/styrker og svagheder

- Fællestaxametre betyder større forskelle i det gennemsnitlige tilskud pr. elev. Det gennemsnitlige tilskud falder med skolestørrelse.
- I alle eksempler er der tilstræbt et break-even omkring 130-135 årselever. Altså godt og vel gennemsnitsstørrelsen for en almen efterskole.
- To fællestaxametre giver et lidt mere harmonisk forløb i aftrapningen af det gennemsnitlige tilskud pr. elev end ét fællestaxameter. Med andre ord: Hvis der kun er ét "knæk", vil knækket naturligt blive tydeligere. Denne fordel vil dog skulle holdes op mod den enkelhed, der ligger i kun at have ét fællestaxameter.
- Et fællestaxameter vil kunne indfases over f.eks. to år.
- Fællestaxameteret har den begrænsning, at der ikke sker nogen tilpasning af tilskuddet efter den øvre grænse. Eksempel: Efter model med ét fællestaxameter vil man således få lige så meget for elev nr. 91 som for elev nr. 391! Men netop dette kan også bruges som bevis på, at der fortsat er en incitamentsstruktur i tilskuddet.
- Modellen kan møde politisk modstand, hvis modellen betyder en vis udjævning af forskellen mellem takst 1 og takst 2. Dette kan man dog søge at neutralisere gennem en forfinet model.
- Der er her kun opstillet teoretiske modeller. Som det ses af grafer og skemaet vil effekten være jævnt fordelt, men eksempelvis vil model C. naturligvis have de største procentvise plusser ved skoler omkring de 75 elever (godt to procent pr. årselev). I alle modeller er der de største procentvise minusser ved de helt store skoler (f.eks. i model C et minus på godt fire procent ved en skole med 400 elever).